

ШКОЛ БОЛН БҮЛ

Школд орджах бичкн куук-
дт сургъмдж оҗч, ном дасхдж,
орн-нутгтан олзта сән улс
кех-керг, амр төр биш. Энүг
ганцхн школин кучәр кучадж
болх гидж санлггын ик хад-
джгър. Эн төр школин болн
эрк биш эк-эцкнрин ухан ни-
лүлгддж кучадгх зөвтә гидж
мана багширт сургъулин эрдм
дасхдг, гүн сургъульта баг-
шир дектрмүдтән даньгин би-
чдз заацхана.

Бичкн куукдин заньг-бәәр
бурдәлггнд бүл ик орм эзл-
нә. Юнъгад гихлә, кун бичк-
нәсн эк-эцкин сургъмдж
соньсәснә.

Бүл багширта хамдан сур-
гъульчирт сургъмдж оҗх зөвтә.

Зәрм эк-эцкнр медрл татун
учрар куукдтән хаджгър сур-
гъмдж оҗнә. Тер цагла шко-
лин кесн ик унтә керг уснл хай-
сн мет геедрнә. Эн келсән ба-
тлдж, эврәнн багшин кәдлм-
шин йовдлас нег хойр сур-
гъульч кәвүнә тускар болн те-
днә эк-эцкнрин тускар келсв.

Ара гидг сургъульчин эк-эц-
кнъ медәтә улс. Эн кәвүн эк-
эцкдән ганцхн. Ганцхн төл-
днъ энүг йир эркәр оскджә-
нә. Кәвүнә ас гисиг амнъ
аньгъав-угай гитл эк-эцкнъ
кучәнә. Кәвүг бузр- азр
үг келхлә, эк-эцкнъ төртән ав-
жш. Хәрнъ нам, ик улсин келдг
му үг олад, бәдүн кууна бәәдл
гартха гисн янзта. Кәвүн сур-
гъульдән йир му. Оньг уга.
Эн төрәр эк-эцкләнъ харгъад
келхлә, эк-эцкнъ ним хәләц-
тә: Кәвүн одачн бичкн, оск-
дәрн ухан орад сургъуль да-
сх.

Бата гидг кәвүнә эк-эцкнъ
бас медәтә улс. (Эцкнъ кәгшн
болад кәдлхш). Эн кәвүн
бас эк-эцкдән ганц-
хн; гурвн дуунагъас йовдж
школд орна. Бата кәвүн но-

ман йир сәәнәр дасна. Соньсу-
рч, ах-дуүгъән кундлнә. Эн юнъ-
гад гихлә, Бата кәвүнә эцкнъ
оньдин школд ирәд, багшла
куундәд, кәвүг ягъдж сургъ-
хинь, ямаран кевәр гертән
дөнъ оҗхинь зөвшәлнә. Эн кә-
вүн гертән болн школд буру йо-
вдл гаргъхла, эк-эцкнъ оньдинд
төр кегъад, кәвүнд сургъмдж
оҗнә. Багшин келсн сүв-селв-
гиг эк-эцкнъ соньсад, аргъ-
чидләрн кучәнә. Тиигәд чигн
эн кәвүн номдан сән йовна.

Эн хойр бүлин йовдлар хә-
ләхлә, бүлин сән нәкд уга-
гъар ганцхн багширт кәвүд-
куукдиг сургъхд иктүрү. Бүл
школ хойр ни эс болхла, сур-
гъулин болн сургъмджин керг
сәәнәр уралән йовшго.

Зәрм эк-эцкнр, кәвүд-куук-
дән осад-босчкад худлч, хоо-
ма, хармч, залху, кәр, ичр
уга, юмнд үлү үздг, модьрун
болхла, алнъ болцхана: „аль-
дас, кезә мана үрн ним болсн
болхв, манд, мана тохмд ним
юмн уга билә“—гицхәнә. Эв-
рә бийсиннъ алдг орсинь эдн
медцхәхш. Амрарнъ школиг,
багшиг гемшәдг йовдл гаргъ-
на. Иим эк-эцкнрт Павленко
гидг мана, нертә бичәчин кел-
сн иим үг медв гидж гем уга:

— „Бидн, цуг медәтә улс шах-
термүд болвчн, академикс
болвчн бичкдин төлә әдл даа-

врта бидн. Тедн мана бәәдл-
бәрц хәләлж осна; кемр багъ-
чудин ослтин цуг кучр тоотинь
ганцхн школд даалгъхла, инә-
дтә болх зөвтә.“

Зәрм эк-эцкнр болхла нам
үр-садан ямаран зань-бәәдлтә,
ягъдж сургъуль сурчакхинь
медх санан уга. Иим эк-эцк-
нрин санань:

„Кәвүд-куукдиг сургъх школ
болн багшир бәәнә. Телнд
шань джалвинь оҗнә. Тедн
сургътха. Нанд тер угагъар,
нань чигн кәдлмш дала“.

Сургъульд орджах куукд
школл 4—7 час бәәнә, наадк
17—20 час гертән, эк-эцкиннъ
оҗр бәәнә. Тер учр деерәс,
куукдиг гертән бәәсн цагт эк-
эцкин хәләмдж ик кергтә. Цаг-
лань наадулад, цаглань герин-
нъ даалгъвринь келгәд, ягъдж
кеджәхинь хәләгъад бәәхлә
сургъульчир сургъулан сәәнәр
дасхмн.

Школд болдг эк-эцкнрин
хург, сургъуль-эрдмин туск
лекц сургъульчнрин эк-эцкд
ик дөнъ болхмн.

Мана Хальмг таньгъчин сур-
гъуль-эрдм цааранднъ шунм-
гъа кевәр оҗдлүлхин кергт
сургъульчнрин эк-эцкнр бас
гол эврәмдн төр гидж санад
орлцх зөвтә.

ДЖАМБИН Ярослав.
Эклц школин багш.